

TÜRKMEN TÜRKÇESİNDE GÖRÜLEN YALANCI EŞ DEĞER KELİMELER

A CRITICAL REVIEW OF TURKMEN LANGUAGE FALSE FRIENDS

Cihan ÇAKMAK*

Öz

Bir dilin iki ayrı lehçesinde görülen yazılışları aynı olmakla birlikte anlamları birbirinden farklı olan kelimelere *yalancı eş değerler* denmektedir. Yalancı eş değer kelimeler lehçeler arasındaki söz konusu aktarma faaliyetlerinde yoğun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu aktarma faaliyetleri beraberinde çeşitli hataların yapılmasına yol açmaktadır.

Yalancı eş değerlerin kullanımının çeşitli nedenleri bulunmakla birlikte esas itibariyle çevirmen merkezli bir sorundur. Çalışmamızda söz konusu yapılar Çağdaş Türkmen Türkçesinden örnekler vermek suretiyle dikkat çekilmeye çalışılacaktır.

Anahtar kelimeler: Yalancı Eş Değerler, Aktarma Sorunları, Çağdaş Türk Lehçeleri.

Abstract

False friends are defined as words in two dialects of a given language that look similar in spelling but differ in meaning. They are frequently observed within the frame of transfer actions among the dialects. Those transfer actions lead to various errors.

There are many reasons for the usage of false friends, but it originally stems from the translator. In the scope of our work, such phenomena will be handled through the examples in Turkmen Language. Subsequently, the problem of using false friends will be highlighted and some solutions will be suggested.

Keywords: False Friends, The Problem of False Friends, Problems of Metaphrase, Modern Turkish Language, Turkmen Language.

* Okt., Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkçe Öğretim Uygulama ve Araştırma Merkezi (TÖMER), cihancakmak1818@gmail.com

Giriş

Dünya üzerinde kullanılan gerek akraba gerekse akraba olmayan pek çok dil birbiriyle daimi surette ilişki ve etkileşim içinde bulunmaktadır. Birbiriyle aynı aile içerisinde yer alan bu diller arasındaki etkileşim daha kolay olabilmekte ve bir dil diğerine daha kolay bir şekilde aktarılabilmektedir. Bu aktarım esnasında dilin kendi içindeki ekler veya kelimeler bu etkileşimi güçlendirmektedir.

Dünyadaki tüm dillerde olduğu gibi Türk lehçelerinde de karşımıza çıkan *yalancı eş değer* adı verilen yapılar metin aktarımında bazı zorluklar ve sorunlarla karşılaşılmasına zemin hazırlamaktadır.

Bugün Türk dünyasında özellikle de 1990'lı yıllarda Sovyetler Birliğinin dağılmasıyla ortaya pek çok Türk lehçesi ve yazı dili çıkmıştır. Yaşanan bu siyasi ve toplumsal gelişmelerle Türk Dünyası birbirine daha fazla yaklaşmış, aynı dilin konuşuru olan bu kardeş topluluklar ile ilişkilerimizde büyük gelişmeler yaşanmıştır.

1990 öncesinde; yani Sovyetler Birliğinin dağılmadan öncesinde ve sonrasında genel durumu Ahmet Bican Ercilasun "*Lehçeler Arası Aktarma*" adlı yazısında şöyle dile getirmiştir:

"20. yüzyılın başında açılan pencere kısa zamanda kapanıverdi ve 1920'den sonra Sovyetler Birliği'nde yaşayan Türk dünyası sanki bizim için yok oluverdi. Biz de onlar için emperyalist güçlerin sömürdüğü zavallı, yoksul bir ülke ve kurtarılıp Sovyetleştirilmesi gereken insanlardık. Ne onların yazdıklarını biz okuyorduk; ne bizim yazdıklarımızı onlar. Arada bir Rusça'ya ve hatta Türk lehçelerine çevrilen talihliler çıkmıyor değildi. Ancak bu talihli adamların ya Sovyet mucizesini ve bu mucizeyi yaratanları övmesi, ya da Türkiye'deki pis kapitalist düzeni yermesi gerekiyordu. Nazım Hikmetler, Aziz Nesinler demir perdeyi böyle aştılar. Böyle olmadığı halde demir perdeyi delip geçen bir tek Türk romancısı vardır: Reşat Nuri. Onun nasıl bir sırta bunu başardığı, incelenmesi gereken dikkat çekici bir konudur. 1960'dan sonra Ömer Seyfettin gibi milliyetçi yazarların da bazen bu sınırı aştığını görüyoruz. Ancak bunlar istisnalardır ve 70 yıllık kapalılığı ortadan kaldırmaz. Diğer Türk ülkelerinden bize ise hiçbir şey ulaşmadı. Ancak 1920'lerin Kızıl Ordu baskınından kurtulup Türkiye'ye gelebilen yahut da daha çok İkinci Dünya Savaşı'nda Avrupa'da kalıp sonra Türkiye'ye ulaşabilen aydınlardan, oralardaki şairlere ait cılız sesler duyabildik. Çolpan'ı, Mağcan Cumabay'ı, Abdullah Tukay'ı Hüseyin Cavid'i beşer onar şiiriyle tanıdık. Şunu da belirtmem gerekir ki bu seslere Türkiye'de kulak verenler sadece, kardeşlerini unutmamış olan Türk milliyetçileriydi. Yoksa Türkiye'nin geniş aydın kitlesi buradan da hiçbir zaman haberdar olmadı. Belki de bunun yegâne istisnası Cengiz Aytmatov'dur. O da Rusça yazdığı eserlerle önce dünyanın kapılarını zorlamış, Batı'ya ulaşmış, oradan da Türkiye'ye gelmişti." (Ercilasun, 1999: 337-338).

Görüldüğü gibi 1990 yılı sonrası Türk Dünyası için büyük bir öneme sahiptir. Sovyetlerin yıkılışı Türk halklarının kaynaşması ve birbiriyle olan iletişimlerini geliştirmesi bakımından çok önemli gelişmelere sahne olmuştur.

1. Yalancı Eş Değer Kavramı

Yalancı eş değer kavramı dünya dillerinde şöyle adlandırılır:

İngilizcede *false friend*¹, Fransızcada *faux ami*, Almandaca *falscher freund*, İtalyancada *falso amico*, İspanyolcada *falso amigo*, Hollandacada *valse vriend*, Belçika

¹False friends (French: *faux amis*) are pairs of words or phrases in two languages or dialects (or letters in two alphabets that look or sound similar, but differ in meaning.

dilinde *fås amisse*, Katalancada *fals amic*, Norveççede *falske venner*, İsveççede *falska vänner*, Fince *väärät ystäväät*, Galıçya dilinde *falso amigo*, Macarcada *hamis barát*, Rusçada *lojnyje druz'ya perevodçika*, İnterlinguada *false amico* ve Esperanto dilinde *falsa amiko*² olarak tanımlanır.

Türkçede yalancı eş değer için *sahte tanış, biçimdeş sözcükler, biçimsel eşteş sözcükler* (Hacımuftuoğlu, 2006: 36), *sahte karşılıklar, sözde denkteşler* (Resulov, 1995: 916), *yalancı eşteş, yalancı eş değer, yalancı eş değerlik, aldatıcı kelimeler* (Ersoy, 2007: 61) başlıkları kullanılmıştır.

Yalancı eş değer; iki ayrı dilde veya bir dilin iki ayrı lehçesinde yer alan bir kelimenin köken, yazılış ve söylenişlerinin aynı, anlamlarının ayrı olmasıdır. Eş değer kelimesi İngilizce'de *equivalent* kelimesi, Türkçe'ye Arapça'dan gelen *muadil* kelimesinin karşılığıdır ve "değer yönünden birbirine eşit, denk olan" anlamına gelir (Resulov, 1995: 916).

Yalancı eş değer ekler, kaynak lehçe ve hedef lehçede ses bakımından aynı veya düzenli ses denklikleriyle aynı kaynaktan geldikleri bilinen, fakat kullanım alanları az oranda örtüşen ya da hiç örtüşmeyen eklerdir. Aynı ek, aynı ses yapısıyla ya da bulunduğu lehçenin ses yapısına uygun olarak iki lehçede de bulunuyor olabilir. Bu duruma Türk lehçeleri içinde sık rastlanır. Üstelik aynı temel lehçeye dayanan lehçeler arasında bu türden ortaklıklar daha da fazladır. Ancak aynı eklerin kullanım alanı iki lehçe arasında her zaman yüzde yüz örtüşmemektedir. Bu durumda da yalancı eş değerlik ortaya çıkmaktadır (Karadoğan, 2004: 1596).

"*Yalancı eş değer* kelimesi bir başka tanıma göre sözde eş değer olup gerçekte eş değer olmayan kelimelerdir. Çeviri biliminde "*yalancı eş değer*" terimi ile kaynak dildeki bir kelimeyle amaç, dildeki bir kelimenin köken, yazılış ve söylenişlerinin aynı, anlamlarının ayrı olması durumudur." (Resulov, 1995: 916).

2. Yalancı Eş Değer Kavramı Üzerinde Yapılmış Çalışmalar

Yalancı eş değerler konusunda Türkiye'de konuyla doğrudan ya da dolaylı olarak yapılan çalışmalar arasında Ahmet Bican Ercilasun (1992 ve 1994), Fatma Özkan (1999: 883-889), Asker Resulov (1995: 916-924), Ayşe İlker (1999: 883-889), Mustafa Uğurlu (2000: 59-80; 2001: 197-206; 2002: 389-401; 2004: 29-40), Ahmet Karadoğan (2004: 1591-1604), Hüseyin Yıldırım (2005), Fatih Kirişçioğlu (2006: 21-35), Dilek Ergönenç Akbaba (2007: 151-176), Feyzi Ersoy (2007: 60-68), Seyitnazar Arnazarov (2008: 31-49), Çiğdem Usta (2008: 668-691), Y. Gedikli (1998: 56-69), N. Kaldarbek (1998: 70-71), S. İsmail (1998: 72-77), Ö. Aydın (1994a: 16-23; 1994b: 32-43), E. Şen (1994: 69-72), G. Esenova (1996: 62-66), N. Demir (1997: 379-389), M. Musaoğlu (2003: 1-22), M. F. Aklayış (2009: 60-70), M. Kara (2009: 1056-1082), Ü. Zal (2009: 431-455), S. Adıgüzel (2012: 53), F. U. Denizler (2007), Z. Uspanova (2007), A. Kulmaganbetova (2008), Hüseyin Yıldız (2008: 911-659), Cihan Çakmak (2012) ve Habibe Yazıcı Ersoy (2012) yer almaktadır.

Ahmet Bican Ercilasun "*Lehçeler Arası Aktarma*" adlı yazısında 1920'lerde Sovyetler Birliğini kapsayan topraklarda yaşayan Türk Dünyası ile irtibatımızın kopuk

The term should be distinguished from "false cognates", which are similar words in different languages that appear to have a common historical linguistic origin (whatever their current meaning) but actually do not.

As well as complete false friends, use of loanwords often results in the use of a word in a restricted context, which may then develop new meanings not found in the original language.

² http://en.wikipedia.org/wiki/False_friend

olduğunu fakat 1990'ların başında Sovyetlerin dağılmasıyla Türk dünyasıyla ilişkilerin arttığını, üniversitelerde Türk lehçeleriyle ilgili bölümler kurulduğunu ve metin aktarmalarının hız kazandığını belirtmiştir. Bunun yanı sıra lehçeler arası aktarmaların artışıyla stilistik meselelerin ortaya çıkacağını, metin aktarmalarıyla birlikte Türk lehçeleri arasındaki yakınlaşmanın da hız kazanacağını ifade etmiştir (Ercilasun, 1999: 343). Yine Ercilasun 1994 yılında sunduğu "Lehçelerden Türkiye Türkçesine Aktarma" başlıklı yazısında "kaynak lehçe" ve "hedef lehçe" arasında yapılacak aktarma faaliyetlerinde dikkat edilme gereken hususlar üzerinde durmuştur. (Ercilasun, 1998: 41-45).

Yalancı eş değer konusunu "*Bugünkü Türk Lehçelerindeki İletişimi Zorlaştıran Kelimeler*" adını taşıyan bildirisinde inceleyen Fatma Özkan bu kavramı Tatar, Başkurt, Azerbaycan, Kazak, Hakas vb. Türk lehçelerinden verdiği örneklerle ele almıştır (Özkan, 1999: 883-889).

Asker Resulov, "*Akraba Diller ve "Yalancı Eş Değerler Sorunu"*, başlıklı yazısında Türkçe ile Azerice arasındaki yalancı eş değerleri ele almış ve bunların ortaya çıkış nedenleri üzerinde durmuştur. Resulov, Türkçe ve Azericedeki yalancı eş değerleri 3 başlık altında ele almıştır: 1. Eş sesli (homonim, sesteş) kelimeler. 2. Yazılış ve söylenişleri ile beraber kökenleri de aynı olan, fakat değişik anlamlarda kullanılan kelimeler. 3. Yazılış, söyleniş ve köken bakımından aynı olup, anlamlarından biri veya birkaçı her iki dilde örtüşen, fakat bu dillerden birinde öteki dildekinden farklı anlam ve üsluplarda da kullanılan kelimeler³ (Resulov, 1995: 917-918)

Ayşe İlker, "*Lehçeden Lehçeye Aktarma Üzerine Bazı Düşünceler*" isimli çalışmasında ilk olarak aktarma ve tercüme kavramlarının farklılığına değinmiştir. Ardından metin aktarımında yapılan hatalardan birini "Sesteş kelimelerin farklı anlam taşımalarına rağmen, kendi lehçelerindeki anlamıyla verilmesi" başlığında incelemiştir (İlker, 1999: 553-560).

M. Kara "Lehçeler Arası aktarmalarda Temel Sorunlar" başlıklı yazısında birbirine yakın lehçeler arasındaki aktarma faaliyetlerinin kolay olduğu, kaynak ve hedef lehçedeki benzer unsurların aktarmayı yapan kişiyi hataya sevk ettiğinden söz etmiştir (Kara, 2009: 1056-1082).

Aziz Merhan "Türkçe ve Özbekçe Eşsesli Sözcük Karşılaştırması" başlıklı yazısında Türkiye Türkçesi ile Özbek Türkçesi arasında eş sesli kelimelerin fazlalığına dikkat çekmiş ve bu sözcüklerin bir kısmını leksik bakımdan mukayese etmiştir.

³ Yalancı eş değerlerin nedenlerini sıraladıkta sonra Resulov yukarıdaki nedenleri örneklendirmiştir: Arapça aslı *hale* ekinde olan ve bugün Türkiye Türkçesinde de *yo* un bir ekinde kullanılan *hala*³ kelimesi aslında annenin kız kardeyi anlamında kullanılmaktadır. Söz konusu kelime bugün Azerbaycan Türkçesinde de aynı ekinde yani annenin kız kardeyi anlamında kullanılmaktadır. Ancak Türkiye Türkçesinde *öhalaö* kelimesi *öbaban*, *kız kardeyi* manasında kullanılmakta olup anlam deyişimine uğramıştır. Dolayısıyla Azerice *öhalaö* kelimesini duyan bir Türkiye Türkçesinde bu kelime *öbaban*, *kız kardeyi* kavramına gönderme yapmaktadır. Azerbaycan Türkçesinde *öbaban*, *kız kardeyi* için *öbibö* kelimesi kullanılmaktadır. *öbibö* kelimesi bugün Derleme Sözlüğüümüzde de ele alınmıştır, gibi pek çok Anadolu dilinde de kullanılmaktadır.³ Fakat bu kelime bugün standart Türkiye Türkçesinin yazılışına girmemiştir. Bu iki kelime arasında yanlış yapılaşma, olası yanlış anlaşılma gibi önemli nedenleri de her iki kelimenin ortak bir kavram alanına yani akrabalık adları, kategorisi içerisine girmesi etkili olmaktadır. Yazara göre deyiş alanlara ait *öyalancı eş değerlerin* anlam, yakın ve uzak çevre ile ilişkilerine, bu kelimelerin yer aldığı bağlama göre kolay bulunur. Örneğin Azerice *ösubayö* kelimesini *öGarda* *evlidir, men ise subayamö* cümlesi içerisinde duyan bir Türk bu cümleye *öKardeyi evli, bu ise bekar*, *ö* anlamını verir. Fakat *öGarda* *mühendisdir. Men subayamö* cümlesinde ise ilk aklı gelen *subay* kelimesinin Türkiye Türkçesindeki anlamıdır. Buna göre cümle *öKardeyi mühendis, bu ise askerdir*, *ö* ekinde anlaşılır. Azerbaycan Türkçesinde *ösubayö* kelimesinin askerlik kavramına hiçbir ilgisi bulunmamaktadır. Azerbaycan Türkçesinde *subay* kelimesi *öbekar*, evli olmayan erkek *ö* anlamına gelmektedir. Oysa kelime kökeni bakımından *subay*³ kelimesi *öaskerö* kelimesi ile bağlantılıdır: *sü/sü (er)* ile *be /bey/bay*dan *ösu-bayö* (erkeklerin bağlamında bulunan görevli) anlamında (Resulov, 1995: 918-919).

Ayrıca yazar yalancı eş değer kavramını kullanmaktan kaçındığını, bu kavram yerine “eş sesli” tabirini tercih ettiğini belirtmiştir (Merhan, 2012: 1-16).

Muhammet Fatih Aklayış “Çağdaş Türk Lehçeleri Arasında Aktarma Meseleleri (Yeni Uygur Türkçesi-Türkiye Türkçesi Örneği)” adlı çalışmasında Yeni Uygur Türkçesinden Türkiye Türkçesine yapılacak aktarmalarda dikkat edilmesi gereken hususları “Fiil kiplerin de Karşılaşılan Aktarma Meseleleri”, “Sıfat-fiillerde Karşılaşılan Aktarma Meseleleri” ve “Zarf-fiillerde Karşılaşılan Aktarma Meseleleri” başlıkları altında değerlendirmiştir (Alkayış, 2009: 60-70).

Mustafa Uğurlu, “Türk Lehçeleri Arasında Kelime Eş Değerliği” başlıklı yazısında “kelime eş değerliği” terimiyle bir dilin iki ayrı lehçesinde bulunan kelimelerin kavram alanı açısından birbirine denk olma durumunu ifade etmektedir. Türk lehçelerinde meydana gelen aktarma sorunlarının başında kelimelerin sahip olduğu anlamların tam örtüşmemesi yatmaktadır (Uğurlu, 2004: 19).

“‘Kelime eş değerliği’ terimiyle kaynak anlaşma birliğindeki bir kelimenin kavram alanıyla hedef anlaşma birliğindeki bir kelimenin kavram alanının birbirlerine ‘eş değer’ veya ‘denk’ olma durumu; bir başka deyişle birbiriyle ‘örtüşmesi’ ifade edilmektedir. Bu terim ile ‘tam eş değerlik’in yanı sıra, ‘kabul edilebilir eş değerlik’i de kastedilmektedir.” (Uğurlu, 2004: 21).

Yazar “‘tam eş değerlik’ ile kaynak anlaşma birliğindeki bir kelimenin bütünüyle, yani ses, düz anlam, çağrışım, metin türüne uygunluk, kullanım şekli vb. yönlerden ‘hedef anlaşma birliği’nde bir eş değerinin olmasıyla mümkün olduğunu belirtir. ‘Kabul edilebilir eş değerlik’in ise kaynak anlaşma birliğinde bir kelimenin hedef anlaşma birliğinde bir kelimeye düz anlamı; metin bağlamında kullanılışı, yarattığı etki vb. yönlerden benzer olma durumu olduğunu belirtir.” (Uğurlu, 2004: 21).

Uğurlu, Türk lehçeleri arasındaki kelime eş değerliğini üç bölüme ayırır:

1. Kaynak lehçedeki bir kelimeye, hedef lehçede bir kelime eş değer olabilir:
1≡1

Kaynak lehçedeki bir kelimenin kavram alanıyla hedef lehçedeki bir kelimenin kavram alanı, tamamen veya kabul edilebilir bir şekilde örtüşebilir; bu durumda bire bir eş değerlik söz konusudur. Örnek: TT. at ≡ Az. at ≡ Başk. at ≡ Kaz. at ≡ Kırg. at ≡ Özb. at ≡ Tat. at ≡ Trkm. at ≡ Uyg. at⁴

2. Kaynak lehçedeki bir kelimeye, hedef lehçede birden fazla kelime eş değer olabilir. Örneğin, Kaz. kol ≡ Kırg. kol ≡ Özb. kol kelimesinin kavram alanını, TT.nde kol+el kelimelerinin kavram alanları birlikte örtüşmektedir. TT. de evlen- fiilinin kavram alanı ise, erkek için Kırg. üylön- ≡ Özb. üylän- ≡ Tat. ööylän- ≡ Trkm. öylen-; kadın için Kırg. erge tiy- ≡ Özb. turmuşğa çık- ≡ Tat. kiyavga çık- ≡ durmuşa çık-fiilleri tarafından örtüşmektedir.

3. Kaynak lehçedeki bir kelimeye, hedef lehçede hiçbir kelime eş değer olmayabilir (Uğurlu, 2004: 29-40). Örneğin Kazakça’daki *dombıra* kelimesinin TT. nde eş değeri yoktur. TT.de kullanılan bağlama kelimesinin de Kaz.da eş değeri yoktur. Türkçe’deki *karnı yarık*, Kırgızcada ancak *baklacan tamağı* “patlıcan yemeği” ile tarif edilir.” (Uğurlu, 2004: 21-25).

⁴ Bu kelime görüleceği üzere birçok Türk lehçesinde ses bak,m,ndan ayn,d,r; buna ra men kavram, ça r, ,m, kullan,m s,kl, , vb. yönlerden tam de il, ancak kabul edilebilir bir örtü me söz konusudur. Çünkü bir Türkiyelinin atılan anlad, , ile, bu hayvan,n etini yiyen, sütünü içen bir Kazak veya K,rg,zân anlad, , ayn, ey de ildir (U urlu, 2004: 22).

Tuncer Gülensoy, "Türk Edebiyatları arasında Aktarma ve Karşılıklı Yayın sorunları" adlı çalışmasında Türk lehçelerinde kullanılan alfabelerin birliği meselesi üzerinde durmuştur (Gülensoy,, 1998: 54-55).

Y. Gedikli "Türk Lehçelerinden Metin Aktarma Yolları ve Metin Aktarmanın İlke ve Meseleleri" aktarma ve aktarma meseleleri üzerinde durmuştur. Bunun yanı sıra özellikle nesir aktarmalarına fazla müdahale edilmemesi, bazı kelime ve deyimlerin ise aynen bırakılması gerektiğini belirtmiştir (Gedikli, 1998: 56-69).

Ö. Aydın, "Azeri, Kazak ve Türkmen Öğrencilerde Türkçe Öğrenim Sorunları I-Söz Varlığına İlişkin Yanlılar" ve "Azeri, Kazak ve Türkmen Öğrencilerde Türkçe Öğrenim Sorunları II-Söz Dizimine İlişkin Yanlılar" başlıklı çalışmalarında ülkemize öğrenim görmek üzere gelen öğrencilerin karşılaştıkları yalancı eş değer kaynaklı dilbilgisi yanlılarına değinmiştir (Aydın, 1994a: 16-23; Aydın, 1994b: 32-43).

Feyzi Ersoy "Çuvaş Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde Yalancı Eş Değerler" adlı makalesinde önce konuyla ilgili yapılan çalışmaları kısaca özetlemiştir. Ersoy, çalışmasında yalancı eş değerlerin incelenmesinde ortaya çıkan sorunlardan hareketle incelemesini Çuvaş Türkçesinden örnekler vererek ele almıştır (Ersoy, 2007: 60-68).

Dilek Ergönenç Akbaba "Nogay Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde Yalancı Eş Değerler" başlıklı çalışmasında Nogay Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde yapıdaş olan, aynı kökenden gelip sonradan anlamları farklılaşan yalancı eş değerleri; genel olarak ele almış, söz konusu kelimeleri Nogay Türkçesiyle yazılmış eserlerden tespit ederek listelemiştir. Yazar, kelimeleri alfabetik olarak sıralamıştır. Ayrıca ilgili kelime Eski Türkçede de aranmış, kelimenin önce Nogay Türkçesindeki şekli ve anlamı, daha sonra Türkiye Türkçesindeki şekli, son olarak da Eski Türkçedeki şekli ve anlamı gösterilmiştir. Çalışmada Nogay Türkçesi ve Türkiye Türkçesine Arapça ve Farsça gibi dillerden geçmiş olan kelimelere de yer verilmiştir (Ergönenç Akbaba, 2007: 151-176).

E. Şen "Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ve Topluluklarından Gelen Öğrencilerin Türkçede karşılaştıkları Problemlerin Sınıflandırılması" isimli makalesinde kardeş ülkelerden gelen öğrencilerin Türkçe öğrenirken yaşadıkları zorluklar ele alınmıştır (Şen, 1994: 69-72).

N. Demir "Bir Tuva Masalının Türkiye Türkçesine Aktarılması" çalışmasını yaparken karşılaştığı güçlüklerden bahsetmiş ve yalancı eş değer kelimelerden örnekler vermiştir (Demir, 1997: 379-389).

Mehman Musaoğlu "Türkçede Çeviri ve Aktarma Sorunları" adlı çalışmasında çeviri ve aktarma kavramlarını ele alıp aralarındaki farklılıklar üzerinde durmuştur. Musaoğlu, aktarma sürecinde kaynak metinden hedef metne kelimesi kelimesine yapılacak bir çevirinin başarılı olamayacağını vurgulamıştır (Musaoğlu, 2003: 1-22).

"Türk Lehçeleri Arasında Aktarma Meseleleri" ve 'İki Ağaç' Şiir Kitabı Üzerine" başlıklı yazısında Ünal Zal, Gurbannazar Ezizov'un söz konusu şiirindeki aktarma meselelerini örnekleriyle göstermiştir (Zal, 2009: 431-455).

Ahmet Karadoğan "Türk Lehçeleri Arasında Yapı Eş Değerliği ve Yalancı Eş Değer Yapılar" başlıklı makalesinde Türkmen Türkçesi ve Türkiye Türkçesi arasındaki yapı eş değerliğini ve yalancı eş değer yapıları ⁵(ekleri) incelemiştir. Ardından *Ek Kavramı*

⁵ *gand,rmak/kand,rmak*:Trkm. gand,r- öbirine (su) içirmek, susuzlu unu, iste ini gidermekö(TTS: 223) TT. kand,rmak⁵ öKanas,n, sa lamak, inand,rmak, ikna etmek.ö

başlığı altında Türkçede eklerin başlıca görevleri üzerinde durmuştur. Yazar, *Türk Lehçeleri Arasında Yapı Eş Değerliği* başlığı altında şu bölümleri incelemiştir:

a.Kaynak lehçedeki bir yapıya, hedef lehçede bir yapı eş değer olabilir.

b.Kaynak lehçedeki bir yapıya, hedef lehçede birden fazla yapı eş değer olabilir:

Örnek: Türkmen Türkçesindeki -An sıfat-fiil eki Türkiye Türkçesinde sekiz farklı ek veya yapıyla karşılanmaktadır.

c.Kaynak lehçedeki bir yapıya, hedef lehçede hiçbir yapı eş değer olmayabilir.

Yazar, *Yalancı Eş Değer* başlığı altında yine Türkmen ve Türkiye Türkçesi temelinde bazı eklerin her iki lehçede de aynı olduğu üzerinde durmuştur. Örnek: Trkm. daaşlık // TT. taşlık gibi.

Karadoğan *Yalancı Eş Değer Yapıları* 2 grupta ele almıştır:

1.Kısmî Yalancı Eş Değer Yapılar. (Örneğin Türkmen Türkçesindeki -An sıfat-fiil ekinin kullanım alanı ile Türkiye Türkçesindeki -An ekinin kullanım alanı kısmen örtüşmektedir.

2.Tam Yalancı Eş Değer Yapılar. (Örneğin -mak⁶ eki Kazakça'da niyet ifadeli gelecek zaman çekiminde kullanılmakta, Türkiye Türkçesinde ise fiillerin mastar şeklini kurmaktadır. Bu yüzden -mak eki, Kazak Türkçesi ve Türkiye Türkçesi için kullanım alanları ve işlevleri hiç örtüşmeyen "tam yalancı eş değer" bir ektir (Karadoğan, 2004: 1591-1604).

G. Esenova "Türkmen ve Türkiye Türkçesinde Biçim ve Anlam Yönünden Benzer Deyimler Üzerine" adı çalışmasında Türkmen Türkçesindeki deyimler biçim ve anlam bakımından Türkiye Türkçesindeki deyimlerle karşılaştırılmıştır. Yazar deyimlerde geçen aynı kelimenin iki lehçede farklı anlam kazanması durumuna örnek vermiş, bu yapıları yalancı eş değerler konusu kapsamında değerlendirmiştir (Esenova, 1996: 62-66).

Fatih Kirişcioğlu, "Türkmen Türkçesinden Türkiye Türkçesine Yapılan Aktarmalarda Karşılaşılan Bazı problemler" adlı çalışmasında Gazi Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları bölümünde okuyan öğrencilere vermiş olduğu çalışmalardan yola çıkarak aktarma esnasında karşılaştıkları sorunları tespit etmiştir. Bu problemleri, kelimelerde yalan eş değerlik, eklerde yalancı eş değerlik, orijinal metnin aslını koruma, orijinal metnin aslını uyarılama, yanlış ek seçim, atasözleri ve deyimleri yanlış aktarma, cümlelerin öğelerini doğru yerleştirememeye başlıkları altında tespit etmiştir (Kirişcioğlu, 2006: 21-35).

3. Türkmen Türkçesinde Görülen Yalancı Eş Değer Kelimeler

Çalışmamızda Talât TEKİN, Mehmet ÖLMEZ, Emine CEYLAN, Zuhal ÖLMEZ ve Süer EKER'in birlikte hazırladıkları *Türkmen-Türkçe Sözlük*'ten faydalanılmıştır.

*og amak/ok amak*⁵Trkm. og a- öbenzemekö (TTS: 483) TT. ok amak öSevgi efkat belirtisi olarak elini bir eyin üzerinde yava yava gezdirmek veya ona hafifçe vurmak.ö; *tapmak*⁵ Trkm. tap- öbulmakö (TTS: 616) TT. tapmak ö lah olarak tan,nan varl, a kar , inanc,n, ve ba l,l, ,n, belirli kurallar çerçevesinde göstermek.ö

⁶ Kazakçada -mak, -mek, -bak, -bek, -pak, -pek veya -mak ,, -mek i, -bak ,, -bek i, -pak ,, -pek i maksatlı, gelecek zaman yap,m,nda kullan,l,r. Örnek: *almakp, öalmak niyetindeyimö, almaks,z vb.* (Tamir, 2007: 464).

⁷ TEK N, T., ÖLMEZ, M., CEYLAN, E., ÖLMEZ, Z., EKER, S. (1995). *Türkmen-Türkçe Sözlük*, stanbul: Simurg Yay,nlar,.

3.1. Türkiye Türkçesinde Tamamen Başka Bir Anlamda Kullanılan Yalancı Eş Değer Kelimeler

acayıp (TTS: 20)

Trkm. acayıp: görkemli, muhteşem, şahane, çok güzel.

TT. acayıp: sağduyuya, göreneğe, olağana aykırı, garip, tuhaf, yadırganan, yabansı.

açar (TTS: 21)

Trkm. açar: anahtar.

TT. açar: Türkiye Türkçesinde *açmak* fiilinin geniş-zaman sıfat-fiilidir (Özkan, 1996: 886).

ada (TTS: 21)

Trkm. ada: yarımada

TT. ada: deniz veya göl suları ile çevrilmiş küçük kara parçası, cezire.

adak/adag (TTS: 21)

Trkm. adag: söz kesimi, nişan.

TT. adak: adanılan şey, nezir.

adaklamak (TTS: 21)

Trkm. adaklamak: söz kesmek, nişanlamak.

TT. adaklamak: küçük çocuk yürümeye başlamak.

adaklı (TTS: 21)

Trkm. adaklı: sözlü, nişanlı.

TT. adaklı: adağı olan, adak adanmış olan.

adam (TTS: 21)

Trkm. adam: koca, zevc.

TT. adam: insan.

agarmak (TTS: 22)

Trkm. agarmak II: aydınlanmak.

TT. agarmak: ağarmak, beyazlaşmak.

agtarlamak (TTS: 26)

Trkm. agtarlamak: aramak; iyice araştırmak, yoklamak, karıştırmak.

TT. agtarlamak: bir Şeyi bir yerden, bir kaptan başka bir yere veya kaba geçirmek.

aklamak (TTS: 27)

Trkm. aklamak: badana etmek.

TT. aklamak: suçsuz veya borsuz olduğu yargısına vararak birini temize çıkarmak, tebriye etmek, ibra etmek.

alaca (TTS: 27)

Trkm. alaca: beyaz ve siyah tirelerle eėrilmiř iplik.

TT. alaca: birkaç rengin karışımından oluşan renk, ala.

alıřmak (TTS: 29)

Trkm. alışmak: değiş tokuş etmek; danışmak.

TT. alışmak: bir işi tekrarlayarak kolaylıkla yapabilmek.

aman (TTS: 29)

Trkm. aman: saė, esen.

TT. aman: yardım istenildiėini anlatan bir söz.

añlatma (TTS: 31)

Trkm. añlatma: formül.

TT.anlatma: anlatmak işi.

ar (TTS: 31)

Trkm. ar: , intikam.

TT. ar: utanma, utanç duyma.

arak (TTS: 32)

Trkm. arak: votka.

TT. arak: rakı.

arı (TTS: 33)

Trkm. arı II: testere (iki saplı)

TT. arı: temiz.

artmak (TTS: 33)

Trkm. artmak: temizlemek.

TT. artmak: çoğalmak.

asıl (TTS: 34)

Trkm. asıl: boy, soy.

TT. asıl: bir şeyin kendisi, örnek, kopya karşıtı.

atılmak (TTS: 36)

Trkm. atılmak: ateş almak.

TT. atılmak: atma işine konu olmak.

atışmak (TTS: 36)

Trkm. atışmak: karşılıklı ateş açmak.

TT. atışmak: tartışmak.

avunmak (TTS: 37)

Trkm. avunmak: acı duymak, sızı duymak.

TT. avunmak: bir şeyle uğraşarak acısını unutmak, sıkıntılardan uzaklaşmak, teselli bulmak, müteselli olmak.

aygıt (TTS: 39)

Trkm. aygıt: yüreklilik, kararlılık, cesurluk, azim.

TT. aygıt: birçok parçadan yapılmış alet, cihaz.

aygıtlı

Trkm. aygıtlı: yürekli, cesur. (TTS: 39)

TT. aygıtlı: aygıtı, cihazı olan.

ayıplayıcı (TTS: 39)

Trkm. ayıplayıcı: savcı

TT. ayıplayıcı: ayıplayan, küçümseyen, kınayan.

aylag (TTS: 39)

Trkm. aylag: körfez.

TT. aylak: işsiz, boş gezen, avare (kimse).

ayrıt (TTS: 40)

Trkm. ayrıt: ayırım.

TT. ayrıt: iki düzlemin ara kesiti.

aza (TTS: 41)

Trkm. aza: ağrı, sızı.

TT. aza: üye.

azmak (TTS: 41)

Trkm. azmak: yanmak, iltihaplanmak.

TT. azmak: taşkınlıkta ileri gitmek.

Baca (TTS: 42)

Trkm. Baca: bacanak.

TT. Baca: dumanı ocaktan çekip havaya vermeye yarayan yol.

Bacak (TTS: 42)

Trkm. Bacak: çimen, çimenlik.

TT. Bacak: vücudun kasıktan tabana kadar olan bölümü:

bağır (TTS: 42)

Trkm. bağır: ciğer.

TT. bağır: göğüs:

bağış (TTS: 43)

Trkm. bağış: tahsis etmek, ayırmak.

TT. bağış: bağışlanan şey, yardım, hibe, teberru.

bal (TTS: 45)

Trkm. bal: balo.

TT. bal: bal arılarının bitki ve çiçeklerden topladıkları bal özünden yapıp kovanlarındaki petek gözlerine doldurdukları, rengi beyazdan esmere kadar değişen tatlı, koyu, sıvı madde.

balet (TTS: 45)

Trkm. balet: bale.

TT. balet: bale yapan erkek sanatçı.

baldız (TTS: 45)

Trkm. baldız: görümce, kocanın kız kardeşi.

TT. baldız: erkeğe göre eşinin kız kardeşi.

bank (TTS: 46)

Trkm. bank: banka.

TT. bank: çoğunlukla parklarda ve bahçelerde oturulacak sıra.

banka (TTS: 46)

Trkm. banka: kavanoz, şişe, kutu.

TT. banka: faizle para alıp veren, kredi, iskonto, kambiyo işlemleri yapan, kasalarında para, değerli belge, eşya saklayan ve ticaret, sanayi, ekonomi alanlarında çeşitli etkinliklerde bulunan kuruluş.

barabar (TTS: 46)

Trkm. barabar: eşit.

TT. beraber: birlikte, bir arada.

bark (TTS: 47)

Trkm. bark: parlamak, parıldamak.

TT. bark: otel.

basım (TTS: 49)

Trkm. basım: vurgu.

TT. basım: bası işi, tabaat.

baş (TTS: 49)

Trkm. baş: yara, çıban.

TT. baş: insan ve hayvanlarda beyin, göz, kulak, burun, ağız vb. organları kapsayan, vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

başlık (TTS: 52)

Trkm. başlık: baş, başkan, kılavuz.

TT. başlık: genellikle başı korumak için giyilen şapka, serpuş.

bat (TTS: 52)

Trkm. bat: hamle, koşma; atılma, hareket gücü.

TT. bat: kurşun boruların ağzını açmakta kullanılan, şimsirden yapılmış, ucu sivri bir çeşit takoz.

bay (TTS: 54)

Trkm. bay: zengin varlıklı

TT. bay: erkeklerin ad veya soyadlarının önüne getirilen saygı sözü.

bayrak (TTS: 54)

Trkm. bayrak: ödül, mükafat.

TT. bayrak: bir milletin, belli bir topluluğun veya bir kuruluşun simgesi olarak kullanılan, renk ve biçimle özelleştirilmiş, genellikle dikdörtgen biçiminde kumaş, sancak.

baza (TTS: 54)

Trkm. baza: temel, esas.

TT. baza: mobilyanın uzunluğunca konulan dar ayak.

beklemek (TTS: 57)

Trkm. beklemek: kilitlemek; kapamak; önüne duvar çekmek, set çekmek, bent yapmak, baraj yapmak.

TT. becermek: güç görünen bir iş veya duruma çözüm bulmak, üstesinden gelmek.

beklenmek (TTS: 57)

Trkm. beklenmek: kilitlenmek.

TT. beklenmek: bekleme işine konu olmak.

belgi (TTS: 58)

Trkm. belgi: damga, marka

TT. belgi: bir şeyi benzerlerinden ayıran özellik, alâmet, nişan.

belgili (TTS: 58)

Trkm. belgili: damgalı, markalı.

TT. belgili: belgiye dayanan, belirli olan.

bellemek (TTS: 58)

Trkm. bellemek: işaret koymak; işaretlemek.

TT. bellemek: öğrenip akılda tutmak.

bent (TTS: 59)

Trkm. bent: I bent, kıta.

TT. bent: bağ, rabit.

besbeter (TTS: 61)

Trkm. besbeter: daha çok, daha fazla.

TT. besbeter: çok kötü, beş beter.

beslemek⁸(TTS: 61)

Trkm. beslemek: süslemek.

TT. beslemek: yiyecek ve içeceğini sağlamak.

beslenmek (TTS: 61)

Trkm. beslenmek: süslenmek.

⁸Söz konusu yaz, dillerinin ikisinde de i lek olan beslemek fiilinin anlam alanlarında da yalanc, e de erlik söz konusudur. Türkiye Türkçesinde sekiz, Türkmen Türkçesinde dört manada kullanılan *beslemek* fiilinin sadece bir duyguyu gönülden ya atmak manasındaki kullanımı, söz konusu yaz, dillerinin ikisi için de ortaktır. Türkiye Türkçesinde yiyecek ve içeceğini sağlamak, yedirmek, semirtmek, yeti tirmek, ço altmak gibi manalar, Türkmen Türkçesinde ise *bezemek*, *süslemek*, *giyindirmek*, *hazırlama getirmek*, *hazırlamak* gibi manalar, *beslemek* fiilinin söz konusu yaz, dillerinde farklılık yaratmaktadır. (Arnazarov 2004: 208).

TT. beslenmek: kendini beslemek.

beter (TTS: 61)

Trkm. beter: daha çok, daha fazla.

TT. beter: daha kötü, çok kötü.

biçak (TTS: 65)

Trkm. biçak: çok fazla.

TT. biçak: bir sap ve çelik bölümden oluşan kesici araç.

biçim (TTS: 65)

Trkm. biçim: biçim; model, kesim.

TT. biçim: biçme işi.

bigayrat (TTS: 66)

Trkm. bigayrat: korkak, yüreksiz, tabansız.

TT. bigayret: gayretsiz.

bikarar (TTS: 67)

Trkm. bikarar: kaygılı, telaşlı, sabırsız.

TT. bikarar: kararsız.

bil (TTS: 67)

Trkm. bil: bel.

TT. bil: zaman, vakit.

bina (TTS: 70)

Trkm. bina: temel

TT. bina: yapı

birikmek (TTS: 71)

Trkm. birikmek: birleşmek, katılmak; birleşmek, boşandıktan sonra kavuşmak.

TT. birikmek: toplanıp yığılmak.

birleşik (TTS: 72)

Trkm. birleşik: birlik, dernek, topluluk, örgüt.

TT. birleşik: bir araya gelmiş, birleşmiş olan, müttehit.

bitik (TTS: 75)

Trkm. bitik: yara izi, yar yeri.

TT. bitik: yorgunluk veya hastalıktan gücü kalmamış.

bogaz (TTS: 76)

Trkm. boğaz I: boğaz; şişe vb. ağız.

TT. boğaz: boynun ön bölümü ve bu bölümü oluşturan organlar, imik, kursak.

boşamak (TTS:79)

Trkm. boşamak: boşalmak; serbest olmak; ipi ya da bağı çözülmek, hayvan hakkında boşanmak.

TT. boşamak: kanunlara göre eşlerden biri, aile ilişkisini kesmek.

boşluk (TTS: 79)

Trkm. boşluk: boşluk, ıssızlık, tenhalık.

TT. boşluk: oyuk, çukur, kapanmamış yer.

botanik (TTS: 80)

Trkm. botanik: botanikçi

TT. botanik: bitki bilimi.

boylamak (TTS: 80)

Trkm. boylamak: göl, ırmak vb.nin derinliğini kendi boyu ile ölçmek; adam boyunda olmak (göl derinliği hak.).

TT. boylamak: istemeyerek bir yere gitme durumunda kalmak.

boyunça (TTS: 81)

Trkm. boyunça: ...a göre, uyarınca; alanında, konusunda.

TT. boyunca: süresince.

bulaşık (TTS: 86).

Trkm. bulaşık: karışık, karmakarışık, dağınık; karışık, kargaşalı; kapalı.

TT. bulaşık: yiyecek veya içeceklerle kirletilmiş mutfak eşyası veya kap kacak.

bulgur (TTS: 87)

Trkm. bulgur: billur, kristal; cam, bardak, kadeh.

TT. bulgur: kaynatılıp kurutulduktan ve kabuğu çıkarıldıktan sonra kırılan buğday.

burç (TTS: 87)

Trkm. burç I: köşe.

TT. burç: kale duvarlarından daha yüksek, yuvarlak, dört köşe veya çok köşeli kale çıkıntısı.

buzluk (TTS:90)

Trkm. buzluk: buzul.

TT. buzluk: yiyecek ve içecekleri soğutarak saklamak için kullanılan, buzla soğutulan kap veya dolap.

cadı (TTS: 93)

Trkm. cadı: büyücülük, sihirbazlık; büyü, sihir.

TT. cadı: geceleri dolaşarak insanlara kötülük ettiğine inanılan hortlak.

cahil (TTS: 93)

Trkm. cahil: genç insan, delikanlı.

TT. cahil: öğrenim görmemiş, okumamış.

cahillık (TTS: 93)

Trkm. cahillık: gençlik.

TT. cahillik: bilgisizlik.

cam (TTS: 94)

Trkm cam I: çanak, tas, kâse.

TT. cam: soda veya potas katılmış silisli kumun ateşte eritilmesiyle yapılan sert, saydam ve çabuk kırılır cisim.

canavar (TTS: 94)

Trkm. canavar: hayvan; yaşı ve hasta hayvanlar için kullanılan bir hitap.

TT. canavar: masalarda sözü geçen yabani, yırtıcı hayvan.

cızlamak (TTS: 101)

Trkm. cızlamak: yakmak, dağlamak; cızırtılı ses çıkarmak; berelemek, tahriş etmek; şiddetli ağrılamak (yara ya da vücuda bir şey batığında).

TT. cızlamak: cız diye ses çıkarmak.

ciger (TTS: 101)

Trkm. ciger I. karaciğer

TT. ciger⁹ : yakın akraba.

çocuk (TTS: 102)

Trkm. çocuk: domuz yavrusu.

TT. çocuk: küçük yaştaki oğlan veya kız.

cüce (TTS:105)

Trkm. cüyce: civciv.

TT. cüce: boyu normalden çok daha kısa olan kimse.

dava (TTS: 138)

Trkm. dava: kavga, ağız kavgası, tartışma.

TT. dava: korunmanın bir hüküm ile sağlanması için yargı organlarını başvurma.

degme (TTS: 142)

Trkm. degme: vuruş, isabet.

TT. değme: değmek işi, temas.

değerli (TTS: 141)

Trkm. degerli: inandırıcı, kandırıcı.

⁹ ci er: 1. Akci erlerle karaci erin ortak ad., 2. Hayvanlarda akci er, yürek ve karaci erin olu turdu u tak,m.
3. *mec.* Yürek, iç.

TT. değerli: kıymetli.

depik (TTS: 148)

Trkm. depik: yumuşak.

TT. depik: tekme, çifte.

eklemek (TTS: 195)

Trkm. eklemek: geçindirmek, bakmak.

TT. eklemek: bir şeyi ekle tamamlamak, ulamak, ilave etmek.

eklenmek (TTS: 195)

Trkm. eklenmek: geçinmek

TT. eklenmek: ekleme işi yapılmak.

eski (TTS: 205)

Trkm. esgi: paçavra, çaput.

TT. esgi: eski

harap (TTS: 333)

Trkm. harap: bozuk işe yaramaz.

TT. harap: bayındırlığı kalmamış, yıkılacak duruma gelmiş, yıkın, viran.

hayal (TTS: 339)

Trkm. hayal: çabuk olmayan, yavaş, ağır.

TT. hayal: zihinde tasarlanan, canlandırılan ve gerçekleşmesi özlenen şey, imge, hülya:

içerik (TTS: 369)

Trkm. içerik: içeri, içeriye.

TT. içerik: bir şeyin içinde bulunanların bütünü, muhteva, mazruf.

ikilemek (TTS: 373)

Trkm. ikilemek: iki kişi olarak saldırmak.

TT. ikilemek: bir şeyin sayısını ikiye çıkarmak.

gandırmak/kandırmak (TTS: 223)

Trkm. gandırmak: birine (su) içirmek, susuzluğunu, isteğini gidermek.

TT. kandırmak¹⁰: kanmasını sağlamak, inandırmak, ikna etmek.

haklamak (TTS: 328)

Trkm. haklamak: yerine getirmek, gerçekleştirmek, ödemek.

TT. haklamak: bozmak, perişan etmek, yenmek.

irkilmek (TTS: 383)

Trkm. irkilmek: uyuklamak, pinekleme.

TT. irkilmek: ürkerek geri çekilir gibi olmak.

kaka TTS: 391

Trkm. kaka: baba.

TT. kaka: çocuk dilinde dışkı.

kast TTS: 395

Trkm. kast: öç, intikam.

TT. kast: ayrıcalıklar bakımından yukarıdan aşağıya doğru kesin ölçülerle sınırlanmış bulunan, en koyu biçimiyle Hindistan'da görülen toplumsal sınıfların her biri.

kelek (TTS: 399)

Trkm. kelek: boynuzsuz.

TTç kelek: olgunlaşmamış, ham kavun.

kese (TTS: 404)

Trkm. kese: yatay, enine.

TT. kese: cepte taşınan, içine para, tütün vb. konulan, kumaştan veya örgüden küçük torba.

kesir (TTS: 406)

¹⁰ Türkiye Türkçesinde de *kandırmak* fiilinin Türkmen Türkçesindeki benzer su içme isteğini giderme manası vardır. Fakat bu fiil Türkiye Türkçesinde daha çok kanması, satılmak, ikna etmek; aldatmak anlamlarında daha izlenimli bir şekilde kullanılmaktadır (Arnazarov 2004: 213).

Trkm. kesir: inatçı, dik başlı.

TT. kesir: bir birinin bölündüğü eşit parçalardan birini veya birkaçını anlatan sayı.

kezzap (TTS: 408)

Trkm. kezzap: yalancı, hilekar.

TT. kezzap: nitrik asit.

kısım (TTS: 408)

Trkm. kısım: tür çeşit.

TT. kısım: parçalara ayrılmış bir şeyin her bölümü, bölüm, kesim.

korpus (TTS: 418)

Trkm. korpus: gövde.

TT. korpus: konu külliyatı.

köken (TTS: 419)

Trkm. köken: ip, urgan.

TT. köken: bir şeyin çıktığı, dayandığı temel, biçim, neden veya yer, menşe.

küpe (TTS: 429)

Trkm. küpe: kompartıman.

TT. küpe: kulak memelerine takılan süs eşyası.

meşe (TTS: 456)

Trkm. meşe: orman, koru.

TT. meşe: dayanıklı orman ağacı.

niyaz (TTS: 478)

Trkm. niyaz: sadaka.

TT. niyaz: yalvarma, yakarma.

oba (TTS: 481)

Trkm. oba: köy.

TT. oba: göçebelerin konak yeri.

oda (TTS: 482)

Trkm. oda: bir tarihsel olay yada kişi hakkında yazılan şiir.

TT. oda: evin veya herhangi bir yapının ölmesi.

ogşamak/okşamak¹¹

Trkm. ogşamak: benzetmek" (TTS: 483)

TT. okşamak: sevgi şefkat belirtisi olarak elini bir şeyin üzerinde yavaş yavaş gezdirmek veya ona hafifçe vurmak.

okunmak (TTS: 485)

Trkm. okunmak: saymak, hesap etmek, düşünmek.

TT. okunmak: okuma işine konu olmak.

otamak (TTS: 492)

Trkm. otamak: ot ayıklamak.

TT. otamak: ilaç vererek hastalığı iyi etmeye çalışmak, tedavi etmek.

otlamak (TTS: 493)

Trkm. otlamak: bir şeye ateş vermek, yakmak, tutuşturmak.

TT. otlamak: hayvan, dolaşarak yerdeki ot, çimen, yaprak vb.ni yemek, yayılmak.

otlu / otlu (TTS: 493)

Trkm. otlu: tren.

TT. otlu: otu olan.

oya (TTS: 497)

¹¹ ö ki yaz, dilinde de anlam bak,m,ndan *og amak/ok amak* fiilinin mana farklılıklar, vard,r. Bu fiilin benzetmek, and,rnak manas, iki yaz, dili için de klâsik edebiyattaki kullan,m,nda ayn, niteliktedir. Ancak söz konusu yaz, dillerinde bugün as,l anlamda farklı,k vard,r. Türkmen Türkçesinde sadece öpmek anlam,nda iken, Türkiye Türkçesinde ise, elini bir eyin üzerinde yava yava gezdirmek veya ona hafifçe vurmak manas,n, ifade eder. Oysa Türkmen Türkçesinde bu manay, *s.palamak* fiili kar ,lamaktad,r. Türkmen Türkçesinin *og amak* fiilinin manas, Türkiye Türkçesinde *öpmek* fiiliyle verilmektedir. *Öpmek* fiili Türkmen Türkçesinde klasik edebiyattaki gibi i lek de ildir, yava yava yerini eskiden bu anlamda rastlanmayan *og amak* fiiline b,rakmaktad,r.ö (Arnazarov 2004: 206-207).

Trkm. oya: uyanık, uyumayan.

TT. oya: genellikle ipek ibrişim kullanarak iğne, mekik, tığ veya firkete ile yapılan ince dantel.

oylamak TTS:

Trkm. oylamak: düşünmek.

TT. oylamak: oya koymak veya ota sunmak.

pak (TTS: 515)

Trkm. pak: içi boş.

TT. pas: demirin yüzeyinde oksitlenme sonucu oluşan madde.

pasta TTS: 519

Trkm. pasta: macun, krem.

TT. pasta: bir tür hamur tatlısı.

petek (TTS: 527)

Trkm. petek: ayakkabının içine konulmak için hazırlanan keçe veya deri parçası.

TT. petek: arıların yumurtalarını bırakmak ve bal depolamak için yaptıkları balmumu yuvacıkları topluluğu.

ray (TTS: 542)

Trkm. ray: gönül.

TT. ray: trenlerin üzerinde hareket ettiği demiryolu.

resim (TTS: 546)

Trkm. resim: gelenek, görgü, örf, adet.

TT. resim: varlıkların, doğadaki görünüşlerinin kalem, fırça gibi araçlarla kâğıt, bez vb. üzerinde yapılan biçimleri.

rota (TTS: 547)

Trkm. rota: bölük, takım.

TT. rota: bir gemi veya uçağın gidiş yönü, izleyeceği yol.

saçak (TTS: 551)

Trkm. saçak: sofrta örtüsü, masa örtüsü.

TT. saçak: bazı giyim eşyalarında veya döşemeliklerde kumaş kenarlarına dikilen süslü iplikten püskül.

sadaka (TTS: 551)

Trkm. sadaka: kurban

TT. sadaka: dilenciye verilen para.

saklanmak (TTS: 555)

Trkm. saklanmak: kendine hakim olmak, ölçülü davranmak.

TT. saklanmak: gizlenmek.

saldırmak (TTS: 546)

Trkm. saldırmak: yaptırmak, kurdurmak.

TT. saldırmak: bir kimseye veya bir şeye karşı saldırı yöneltmek, zarar verici bir davranışta bulunmak, hücum etmek.

salgı (TTS: 557)

Trkm. salgı: bir yer sorulduğunda alınan bilgi.

TT. salgı: hücrelerin, vücuttaki bezlerin kandan ayırıp oluşturdukları ve yeniden kana, başka organa veya dışarıya saldıkları sıvı madde, ifraz.

salmak (TTS: 555)

Trkm. salmak: yapmak, inşa etmek.

TT. salmak: bağımlılığına, tutukluluğuna veya baskı altındaki durumuna son vererek serbest kılmak, bırakmak, koyuvermek.

sancak (TTS: 560)

Trkm. sancak: toplu iğne.

TT. sancak: bayrak, liva.

sataşmak (TTS: 564)

Trkm. sataşmak: karşılaşmak, rastlamak.

TT. sataşmak: bir kimseyi rahatsız edecek davranışta bulunmak, musallat olmak.

savçı (TTS: 564)

Trkm. savçı: dünürücü, kız istemek için kız evine gönderilen adam.

TT. savcı: devlet görevlisi.

saz (TTS: 566)

Trkm. saz: müzik, ezgi.

TT. saz: su kıyılarında yetişen ince kamış.

sekmek (TTS: 568)

Trkm. sekmek: yürümek, ayak basmak, varmak, görünmek, gelmek.

TT. sekmek: tek veya iki ayak üzerinde sıçramak.

tahıl (TTS: 613)

Trkm. tahıl: kutu, sandık.

TT. tahıl: buğday, arpa, mısır, vb. genel adı, hububat.

tapmak¹²(TTS: 616)

Trkm. tapmak: bulmak.

TT. tapmak: İlah olarak tanınan varlığa karşı inancını ve bağlılığını belirli kurallar çerçevesinde göstermek.

tartmak (TTS: 619)

Trkm. tartmak: çekmek.

TT. tartmak: bir şeyin ağırlığını bulmak.

tasma (TTS: 619)

Trkm. tasma: ince uzun deri parçası.

TT. tasma: bazı hayvanların boynuna takılan kemer şeklinde bağ.

taşlamak (TTS: 619)

¹² Bu fiilden hareketle Türkiye Türkçesindeki *bulmaca* kelimesi Türkmen Türkçesinde *tapmaça* ekinde kullanılmaktadır (Arnazarov 2004: 204).

Trkm. taşlamak: atmak, fırlatmak, savurmak.

TT. taşlamak: taş atmak.

tavlamak/tovlamak (TTS: 633)

Trkm. tavlamak: eğirmek, çevirmek, döndürmek, burmak.

TT. tavlamak: işlenecek bir nesneye gereken ısıyı veya nemi sağlamak, tav vermek.

toslamak (TTS: 633)

Trkm. toslamak: yalan söylemek.

TT. toslamak: tos vurmak.

üzmek (TTS: 659)

Trkm. üzmek: bir şeyi koparmak, parçalamak.

TT. üzmek: üzüntü vermek.

yasamak (TTS: 681)

Trkm. yasamak: yapmak.

TT. yasamak: düzen vermek.

yellenmek (TTS: 689)

Trkm. yellenmek: şişmek, kabarmak, taşmak.

TT. yellenmek: körük, yelpaze vb. araçların yaptığı yelin etkisinde kalmak.

yoklamak (TTS: 704)

Trkm. yoklamak: hatırlamak, aklına getirmek, yad etmek.

TT. yoklamak: el ile dokunarak incelemek.

3.2. Türkiye Türkçesinde Yakın Anlamda Kullanılan Yalancı Eş Değer Kelimeler

acı (TTS: 20)

Trkm. acı II: demli, sert.

TT. acı: bazı maddelerin dilde bıraktığı yakıcı duyu, tatlı karşıtı.

aga (TTS: 22)

Trkm. aga: ağabey; yaşlı akraba; ağa (yaşlılara sesleniş).

TT. aga: ağabey, büyük erkek kardeş.

agmak (TTS: 22)

Trkm.agmak: taşmak; geçmek; düşmek; aşmak, geçmek.

TT. akmak: sıvı maddeler veya çok ince taneli katı maddeler bir yerden başka bir yere doğru gitmek.

arka (TTS: 33)

Trkm. arka: sırt; arka, arka taraf; arka, destek; yardım.

TT. arka: bir şeyin temel tutulan yüzünün tam ters yanı, ön karşıtı.

ayırmaq (TTS: 39)

Trkm. ayırmaq: ayırmak; kaldırmak; kesmek, doğramak.

TT. ayırmaq: bölmek.

ayna (TTS: 40)

Trkm. ayna: cam.

TT. ayna: ışığı yansıtan, varlıkların görüntüsünü veren, cilalı ve sırlı cam, gözğü, mirat.

azar (TTS: 41)

Trkm. azar: ağrı, sızı, acı, yara; gaile, huzursuzluk.

TT. azar: paylama; dert; sıkıntı.

başmaq (TTS: 52)

Trkm. başmaq: potin

TT. başmaq: ayakkabı.

becermek (TTS: 56)

Trkm. becermek: işlemek; onarmak, tamir etmek; iyileştirmek, tedavi etmek; düzene sokmak, çeki düzen vermek, süslemek.

TT. becermek: güç görünen bir iş veya duruma çözüm bulmak, üstesinden gelmek.

begenmek (TTS: 56)

Trkm. begenmek: sevinmek, memnun olmak.

TT. beğenmek: iyi veya güzel bulmak.

beyannama (TTS: 62)

Trkm. beyannama: açıklama, anlatma, özetleme; bildiri, demeç.

TT. beyanname: bir kimsenin resmî bir kuruluşa herhangi bir durumu bildirmek için verdiği çizelge, bildirme.

biçare (TTS: 65)

Trkm. biçare: biçare, yoksul, fakir, sefil.

TT. biçare: çaresiz, zavallı kimse.

bilet (TTS: 68)

Trkm. bilet: bilet; belge.

TT. bilet: para ile alınan ve konser, sinema, tiyatro vb. eğlence yerlerine girme, ulaşım araçlarına binme veya bir talih oyununa katılma imkânını veren belge.

bilim (TTS: 68)

Trkm. bilim: öğrenim, tahsil; bilgi.

TT. bilim: evrenin veya olayların bir bölümünü konu olarak seçen, deneye dayanan yöntemler ve gerçeklikten yararlanarak sonuç çıkarmaya çalışan düzenli bilgi, ilim.

eda (TTS: 192)

Trkm. eda görgü, terbiye, nezaket.

TT. eda: davranış, tavır.

bükük (TTS: 90)

Trkm. bükük: kambur.

TT. bükük: bükülmüş, eğilmiş olan.

dolanmak (TTS: 168)

Trkm. dolanmak: sarmak, dolamak.

TT. dolanmak: bir şeyin çevresine sarılmak.

göl (TTS: 316)

Trkm. gül: çiçek.

TT. gül: gülgillerin örnek bitkisi.

hayırsız (TTS: 340)

Trkm. hayırsız: yararsız, kazançsız.

TT. hayırsız: yararı olmayan, hayrı olmayan.

kemlik (TTS: 402)

Trkm. kemlik: yetersiz, eksiklik, kusur.

TT. kemlik: kötülük.

mert (TTS: 455)

Trkm. mert: mert dayanıklı.

TT. mert: yiğit.

saçak (TTS: 551)

Trkm. saçak: sofra örtüsü, masa örtüsü.

TT. saçak: bazı giyim eşyalarında veya döşemelik kumaş kenarlarına dikilen süslü iplikten püskül.

uşak (TTS: 650)

Trkm. uşak: ufak, küçük.

TT. uşak: çocuk.

3.3. Türkmen Türkçesinde İlk Anlamı Türkiye Türkçesinden Farklı Olan Yalancı Eş Değer Kelimeler

alçak (TTS: 28)

Trkm. alçak: sokulgan, munis.

TT. alçak: yerden uzaklığı az olan, yüksek karşıtı.

algı (TTS: 29)

Trkm. algı: alacak.

TT. algı: bir şeye dikkati yönelterek o şeyin bilincine varma, idrak.

arık (TTS: 33)

Trkm. arık: ark, kanal.

TT.arık: ark.

arka (TTS: 33)

Trkm. arka: sırt; arka, arka taraf; arka, destek; yardım.

TT.arka: bir şeyin temel tutulan yüzünün tam ters yanı, ön karşıtı.

artık (TTS: 34)

Trkm. artık: fazlalık, fazla, artık; daha fazla, daha çok.

TT.artık: bir şey harcandıktan sonra artan bölümü.

ata (TTS: 36)

Trkm. ata: dede (baba tarafından).

TT. ata: baba.

azap (TTS: 41)

Trkm. azap: II. emek.

TT. azap: büyük sıkıntı, eziyet, eziç.

baba (TTS: 42)

Trkm. baba: büyükbaba, dede (ana tarafından).

TT. baba: çocuğu olan erkek, peder.

baş (TTS: 49)

Trkm. baş: yara çıban.

TT. baş II: insan ve hayvanlarda beyin, göz, kulak, burun, ağız vb. organları kapsayan, vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

dayamak (TTS: 138)

Trkm. dayamak: dayak koymak, dayak dayamak.

TT. dayama: yaslamak.

değişmek (TTS: 142)

Trkm. değişmek: şakalaşmak.

TT. dayama: yaslamak.

dek (TTS: 142)

Trkm. dek: uslu, sessiz.

TT. dek: bir işin, bir durumun sona erdiği zamanı veya yeri gösterir, kadar, değin.

dem (TTS: 144)

Trkm. dem: soluk, nefes.

TT. dem: hazırlanan çayın renk ve koku bakımından istenilen durumu.

egsik (TTS: 195)

Trkm. egsik: eksik, boş.

TT. eksik: ihtiyaç duyulan şey.

element (TTS: 198)

Trkm. element: öge, eleman.

TT. element: kimyasal yöntemlerle ayrıştırılamayan veya bileşim yoluyla elde edilemeyen madde.

gürlemek (TTS: 321)

Trkm. gürlemek: konuşmak, birbiriyle konuşmak.

TT. gürlemek: kalın ve gür ses çıkarmak.

halka (TTS: 330)

Trkm. halka: düğüm, ilmik.

TT. halka: çeşitli metallere veya tahtadan yapılmış çember.

has (TTS: 335)

Trkm. has: çok, pek, gayet.

TT. has: özgü.

kamera (TTS: 392)

Trkm. kamera: oda.

TT. kamera: görüntülerin filme alınmasını sağlayan alet, alıcı.

meşdan (TTS: 456)

Trkm. meşdan: tarla, kır.

TT. meşdan: alan, saha.

mum (TTS: 464)

Trkm. mum: bal mumu.

TT. mum: bir fitilin üzerine erimiş bal mumu, iç yağı, steraik asit veya parafin dökülüp genellikle silindir biçiminde dondurulan ince, uzun aydınlanma aracı.

nazar (TTS: 472)

Trkm. nazar: bakma, bakış.

TT. nazar: belli kimselerde bulunduğuna inanılan insanlara özellikle çocuklara, evcili hayvanlara, eve, mala, mülke, hatta cansız nesnelere zarar veren, bakıştaki çarpıcı ve öldürücü güç, göz.

neşe (TTS: 476)

Trkm. neşe: uyuşturucu, afyon.

TT. neşe: sevinç.

sal (TTS: 555)

Trkm. sal I: kapanın, tuzağın açılması için kullanılan üstünden basılan, yaylanan demir.

TT. sal: deniz veya ırmak taşıtı.

3.4. Türkmen Türkçesinde ve Türkiye Türkçesinde Ses Değişimleri Görülen Yalancı Eş Değer Kelimeler

bazar (TTS: 54)

Trkm. bazar: pazar, çarşı.

TT. pazar: haftanın ilk günü, pazar.

bergi (TTS: 60)

Trkm. bergi: borç

TT. vergi: kamu hizmetlerine harcanmak için hükümetin, yerel yönetimlerin yasalara göre doğrudan doğruya veya bazı malların fiyatlarının üstüne koyarak dolaylı yoldan herkesten topladığı para.

berim (TTS: 60)

Trkm. berim: verme.

TT. verim: çalıştırılan, işletilen, bakılan bir şeyin verdiği sonuç veya bu sonucun niceliği, mahsul, randıman.

berimli (TTS: 60)

Trkm. berimli: cömert, eli açık.

TT. verimli: verimi iyi ve bol olan, bitek, randımanlı, mahsuldar, mümbit, müsmir, verimkâr:

berimsiz (TTS: 60)

Trkm. berimsiz: cimri, hasis.

TT. verimsiz: verimi olmayan veya az olan, yetersiz:

eşik / işik (TTS: 385)

Trkm. işik: kapı.

TT. eşik: kapı boşluğunun alt yanında bulunan alçak basamak.

gabak (TTS: 215)

Trkm. gabak: göz kapağı.

TT. kapak: her türlü kabın üstünü örtmeye veya bir deliği kapamaya yarayan nesne.

gaçgın (TTS: 217)

Trkm. gaçgın: göçmen, sığınmacı, mülteci.

TT. kaçgın: kaçak, suçlu.

galdırmak (TTS: 220)

Trkm. galdırmak: bırakmak, koyup gitmek.

TT. kaldırmak: bulunduğu yerden almak.

gap (TTS: 224)

Trkm. gap: kutu, sandık.

TT. kap: İçi gaz, sıvı veya katı herhangi bir maddeyi alabilen oyuk nesne.

gırlmak (TTS: 262)

Trkm. gırlmak: ölmek, mahvolmak.

TT kırılmak: kırma işine konu olmak, bir veya birçok parçaya ayrılmak.

goybermek (TTS: 287)

Trkm. goybermek: bırakmak, salıvermek, içeri almak.

TT. koyvermek: koyuvermek

haybat (TTS: 339)

Trkm. haybat: gözdağı, tehdit.

TT heybet: iri, kaba.

hazına (TTS: 341)

Trkm. hazına: devlet malı, parası veya bunların saklandığı yer.

TT. hazine: altın, gümüş, mücevher vb. değerli eşya yığını, büyük servet

ıslanmak (TTS: 365)

Trkm. ıslanmak: fena kokmak, kokuşmak.

TT. islenmek: isli duruma gelmek.

kürsi (TTS: 430)

Trkm. kürsi: koltuk.

TT. kürsü: kalabalığa karşı konuşma yapanların önünde bulunan yüksekçe yer.

pasıl (TTS: 519)

Trkm. pasıl: mevsim.

TT. fasıl: bölüm, kısım.

tam (TTS: 614)

Trkm. tam: ev; oda.

TT. dam: yapıları dış etkilerden korumak amacıyla üzerlerine yapılan çoğu kiremit kaplı bölüm.

Sonuç

Türkmen Türkçesinde yalancı eş değerler üzerinde yaptığımız incelemeyi *Türkiye Türkçesinde Tamamen Başka Bir Anlamda Kullanılan Yalancı Eş Değer Kelimeler*, *Türkiye Türkçesinde Yakın Anlamda Kullanılan Yalancı Eş Değer Kelimeler*, *Türkmen Türkçesinde İlk Anlamı Türkiye Türkçesinden Farklı Olan Yalancı Eş Değer Kelimeler*, *Türkmen Türkçesinde ve Türkiye Türkçesinde Ses Değişimleri Görülen Yalancı Eş Değer Kelimeler* olmak üzere 4 başlık altında ele alınmıştır.

Çalışmamızda toplam 212 kelimenin iki lehçedeki yalancı eş değerlikleri karşılaştırmalı olarak tespit edilmiştir. Buna göre en fazla Türkiye Türkçesinde ve Türkmen Türkçesinde tamamen farklı anlamda kullanılan yalancı eş değer kelimelerin yoğun olarak kullanılması (148 kelime) dikkat çekmektedir. İkinci sırada ise ilk Anlamı Türkiye Türkçesinden farklı olan yalancı eş değerler (24 kelime), üçüncü sırada iki lehçede yakın anlamda kullanılan yalancı eş değerlikler (23 kelime) ve son olarak da Türkmen Türkçesinde ve Türkiye Türkçesinde ses değişimleri yoluyla görülen yalancı eş değer kelimeler (17 kelime) tespit edilmiştir.

İncelenen Toplam Kelime Sayısı=212	Türkiye Türkçesinde Tamamen BAŞKA BİR ANLAMDA Kullanılan Yalancı Eş Değer Kelimeler	Türkiye Türkçesinde YAKIN ANLAMDA Kullanılan Yalancı Eş Değer Kelimeler	Türkmen Türkçesinde İLK ANLAMI Türkiye Türkçesinden Farklı Olan Yalancı Eş Değer Kelimeler	Türkmen Türkçesinde ve Türkiye Türkçesinde SES DEĞİŞİMLERİ Görülen Yalancı Eş Değer Kelimeler
Yüzde %	%69.8	%10.8	%11.3	%8.0

Tablo 1: İncelenen yalancı eş değer kelimeler tabloda yüzde olarak gösterilmiştir.

Yalancı eş değer konusu genel Türkçede, özellikle de lehçeler arası aktarma çalışmalarında ciddi bir problematik olarak karşımızda durmaktadır. Üniversitelerin Türk Dili ve Edebiyatı ile Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları bölümlerinde sadece gramer ve ses bilgisi çalışmalarına ağırlık verilmemelidir. Türkmen Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde yapılacak aktarma çalışmalarında çok dikkatli olunmalıdır.

Bunun yanı sıra söz konusu bölümlerde öğrenim gören öğrenciler Lisansüstü düzeyde lehçeler arası aktarma çalışmaları yapmaları hususunda teşvik edilmelidir.

KAYNAKÇA

Genel Kaynaklar ve Eser Kısaltmaları

ADIGÜZEL, Sedat (2012). "Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesi Arasında Aktarma Üzerine Bazı Problemler", *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, TAED, S. 47, Erzurum, s. 51-56.

AKSAN, Doğan (1978). *Anlambilimi ve Türk Anlambilimi (Ana Çizgileriyle)*, Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları.

ALKAYIŞ, Muhammet Fatih (2009). "Çağdaş Türk Şiveleri Arasında Aktarma Meseleleri (Yeni Uygur Türkçesi-Türkiye Türkçesi Örneği)", *Turkish Studies*, S. 4/3, s. 60-70.

ARNAZAROV, Seyit Nazar (2004). "Türkmen ve Türkiye Türkçesinin Ortak Fiillerinin Anlam Bakımından Genel Bir Mukayesesi", *V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri 20-26 Eylül 2004*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, s. 193-220.

AYDIN, Ö. (1994a). "Azeri, Kazak ve Türkmen Öğrencilerde Türkçe Öğrenim Sorunları-I- Sözcüğüne İlişkin Yanlıklar", *Dil Dergisi*, S. 18, s. 16-23.

AYDIN, Ö. (1994b). "Azeri, Kazak ve Türkmen Öğrencilerde Türkçe Öğrenim Sorunları-II- Sözdizimine İlişkin Yanlıklar", *Dil Dergisi*, S. 18, s. 32-43.

AYVERDİ, İlhan (2011). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, İstanbul: Kubbealtı Lugatı.

BASKAKOV, N. A. (1963). *Nogaysko-Russkiy Slovar*, Moskva.

ÇAKMAK, Cihan (2012). "Çağdaş Türk Lehçelerinde Yalancı Eş Değer Kelimeler" V. Uluslararası Genç Türkologlar Sempozyumu, 25-27 Nisan 2012, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Bişkek/ KIRGIZİSTAN; *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları: Kongreler Dizisi Bişkek 2013*, s. 71-122.

DEMİR, N. (1997). "Bir Tuva Masalının Türkiye Türkçesine Aktarılması", *Sibirya Araştırmaları*, (Haz. Emine GÜRSOY-NASKALI), İstanbul: Simurg Yayıncılık, s. 379-389.

DENİZER, Faik Utkan (2007). *Tarihi Metinleri Aktarma Problemleri-Dede Korkut Oğuznameleri ve Türkiye Türkçesine Yapılmış Aktarmaları Üzerine Kelime Düzeyinde Bir İnceleme*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla.

DLT: ATALAY, Besim (1991). *Divan-ı Lügati't-Türk Dizini (Endeks) C. 4*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

DS (2009). *DERLEME SÖZLÜĞÜ, Cilt I, II, III, IV, V* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

EDPT: CLAUSON, Sir Gerard (1972). *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*, London.

GEDİKLİ, Yusuf (1998). *Türk Lehçelerinden Metin Aktarma Yolları ve Metin Aktarmanın İlke ve Meseleleri, İkinci Türk Dünyası Yazarlar Kurultayı 8-10 Aralık 1994*, Ankara, s. 58-69.

ERCİLASUN, Ahmet Bican (1997). *Türk Dünyası Üzerine İncelemeler*, İlâveli II. Baskı, Ankara: Akçağ Yayınları.

ERCİLASUN, Ahmet Bican (1994). "Lehçeler Arası Aktarma, (Türk Dili, Sayı: 520, Nisan), *Türk Dünyası Üzerine İncelemeler* (1999), Ankara: Akçağ Yayınları, s. 91-100.

ERCİLASUN, Ahmet Bican (1998). "Lehçelerden Türkiye Türkçesine Aktarma", *II. Türk Dünyası Yazarlar Kurultayı, 8-10 Aralık 1994 Ankara, Bildiriler*, Ankara: Türkiye ilim ve Edebiyat Eseri Sahipleri Meslek Birliği, s. 41-45.

ERCİLASUN, Ahmet Bican vd. (2007). *Türk Lehçeleri Grameri*, Ankara: Akçağ Yayınları.

ERGÖNENÇ AKBABA, Dilek (2007). "Nogay Türkçesi ve Türkiye Türkçesi Arasındaki Yalancı Eş Değerler", *Bilig*, Yaz 2007, S. 42, s. 151-176.

ERSOY, Feyzi (2007). "Çuvaş Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde Yalancı Eş Değerler", *Türkbilig*, 2007/14, s. 60-68.

ERSOY, Habibe Yazıcı (2012). *Başkurt Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde Yalancı Eş Değerler*, Ankara: Gazi Kitabevi.

ESENOVA, Gülalek (1996). "Türkmençe ve Türkiye Türkçesinde Biçim ve Anlam ve Yönünden Benzer Deyimler Üzerine", *Türk Lehçeleri ve Edebiyatı Dergisi*, S. 7, s. 62-66.

EUTS: CAFEROĞLU, Ahmet (1993),. *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*, İstanbul: Enderun Kitabevi.

GÜLENSOY, Tuncer (2007). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

HACİMÜFTÜOĞLU, Halil (2006). *Türkçe Kur'an Tercümelerinde Metot Sorunu*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslami Bilimler Anabilim Dalı.

İLKER, Ayşe (1999). Lehçeden Lehçeye Aktarma Üzerine Bazı Düşünceler, *III. Uluslararası Türk Dili Kurultayı 1996*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, s. 553-560.

İSMAİL, Sabahattin (1998). Türk Edebiyatları Arasında Aktarma ve KKTC'de Yayın Sorunu, *II. Türk Dünyası Yazarlar Kurultayı 8-10 Aralık 1994*, Ankara, s. 72-77.

KALDARBERK, Naymanbayev (1998). Türk Edebiyatları Arasında Aktarma Sorunları, *II. Türk Dünyası Yazarlar Kurultayı 8-10 Aralık 1994*, Ankara, s. 70-71.

KARA, Mehmet (2009). Lehçeler Arası Aktarmada Temel Sorunlar, *Turkish Studies*, S. 4, s. 1056-1082.

KARADOĞAN, Ahmet (2004a), *Türk Lehçeleri Arasında Aktarma Sorunları Türkmen Türkçesi-Türkiye Türkçesi Üzerine Bir İnceleme*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.

KARADOĞAN, Ahmet (2004b). Türk Lehçeleri Arasında Yapı Eş Değerliği ve Yalancı Eş Değer Yapılar, *V. Uluslararası Türk Dil Kurultayı Bildirileri I*, 20- 26 Eylül 2004, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, s. 1591-1604.

KİRİŞÇİOĞLU, Fatih (2006). Türkmen Türkçesinden Türkiye Türkçesine Yapılan Aktarmalarda Karşılaşılan Bazı Problemler, *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S.20, s. 21-35.

KORKMAZ, Zeynep (2007). *Grammer Terimleri Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

KS: YUDAHİN, K. K. (1998). *Kırgız Sözlüğü*, (Çev. Abdullah Battal TAYMAS), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

KTS: KOÇ, Kenan, BAYNİYAZOV, Ayabek, BAŞKAPAN, Vehbi (2003). *Kazak Türkçesi-Türkiye Türkçesi Sözlüğü*, Ankara: Akçağ Yayınları.

KTTS: ÖNER, Mustafa (2009). *Kazan-Tatar Türkçesi Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

MERHAN, Aziz (2012). Türkçe ve Özbekçe Eşesli Sözcük Karşılaştırması, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED]*, S. 47, Erzurum, s. 1-6,

MUSAOĞLU, Mehman (2003). Türkçede Çeviri ve Aktarma, *Bilig*, S. 24, s. 1-22.

ÖZKAN, Fatma (1999). Bugünkü Türk Lehçelerindeki İletişimi Zorlaştıran Kelimeler, *III. Uluslararası Türk Dil Kurultayı 1996*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, s. 883-889.

RESULOV, Asker (1995). Akraba Diller ve Yalancı Eş Değerler Sorunu, *Türk Dili*, S. 524, s. 916-924.

RUNDGREN, Frithiof (1962). "Teyze und Čičä: Bemerkungen Zu Den Türkischen Verwandtschaftsnamen", *Oriens*, XV: 325-336.

ŞEN, Esra (1994). Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ve Topuluklarından Gelen Öğrencilerin Türkçede Karşılaştıkları Problemlerin Sınıflandırılması, *Dil Dergisi*, S. 23, s. 69-72.

TEKİN, Talât (1960). "Amca" ve "Teyze" Kelimeleri Hakkında, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, Ankara, s. 283-294.

TTS: TEKİN, T., ÖLMEZ, M., CEYLAN, E., ÖLMEZ, Z., EKER, S. (1995). *Türkmence-Türkçe Sözlük*, İstanbul: Simurg Yayınları.

TS: TÜRKÇE SÖZLÜK (2005). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

UĞURLU, Mustafa (2000). Türk Lehçeleri Arasında Aktarma Meseleleri ve 'Abay Yolu' Romanı, *Bilig*, S.15, Ankara, s. 59-80.

UĞURLU, Mustafa (2001). Türk Lehçelerinin Aktarımında Valenz Sözlüklerinin Önemi, *Doğu Akdeniz Üniversitesi, Uluslararası Sözlükbilim Sempozyumu Bildirileri* [Yayımlayan: Nurettin Demir-Emine Yılmaz], Gazimağusa, s. 197-206.

UĞURLU, Mustafa (2004). Türk Lehçeleri Arasında Kelime Eş Değerliği, *Bilig*, S. 29, Ankara, s. 29-40.

YAMAN, Ertuğrul, MAHMUD, Nizamettin (1998). *Özbek Türkçesi-Türkiye Türkçesi ve Türkiye Türkçesi-Özbek Türkçesi Karşılıklar Kılavuzu*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

YILDIZ, Hüseyin, (2008). Karay Türkçesi ve Türkiye Türkçesi Arasındaki Yalancı Eş Değer Kelimeler, *Gazi Türkiyat Dergisi*, S. 5, Ankara, s. 611-569.

YUTS: NECİP, Emir Necipoviç (1995). *Yeni Uygur Türkçesi Sözlüğü*, (Çev. İklil KURBAN), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

ZAL, Ünal (2009). "Türk Lehçeleri Arasında Aktarma Meseleleri ve "İki Ağaç" Şiir Kitabı Üzerine", *Gazi Türkiyat, Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, S. 5, ANKARA, s. 431-455.

İnternet (Genel Ağ) Kaynakları

http://en.wikipedia.org/wiki/False_friend

www.tdk.gov.tr/http://tdkterim.gov.tr/bts/

http://www.tdk.org.tr/index.php?option=com_gts&view=gts&Itemid=71

Kısaltmalar

Lehçe Kısaltmaları

TT. Türkiye Türkçesi

Az. Azerbaycan Türkçesi

Trkm. Türkmen Türkçesi

Kaz. Kazak Türkçesi

Tat. Tatar Türkçesi

Diğer Kısaltmalar

A. Ü.: Atatürk Üniversitesi

TAED: Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi

Çev: çeviren

Yay.: yayınları

S. : sayı

s.: sayfa

vd. . ve diğerleri

hak.: hakkında

vb.: ve benzeri